

PAX

Vrede.
Wie
durft?

Magazine.

4 December 2018
www.paxvoorvrede.nl

Directeur programma's
Miriam Struyk

"Het is nú de tijd
om in actie te komen"

Polarisatie
in de klas **tegengaan**

Stop met investeren
in de **kernwapenindustrie**

Ieder naar zijn maat

Waar blijft mijn geld toch? Waar geef ik het nu eigenlijk aan uit? Nu alle rekeningen digitaal binnenkomen raak ik het overzicht soms bijna kwijt. Klinkt het herkenbaar? Ik moet af en toe snel wat van de spaarrekening halen als de rekeningen toch duurder uitvallen dan gedacht.

Nu staat mijn spaargeld al lang bij een ethische bank, dus van mijn geld kan de wapenindustrie niet profiteren dacht ik. Erger is dat het geld dat ik als verzekeringspremie betaal ook belegd kan worden in de wapenindustrie. PAX en de Eerlijke Geldwijzer zochten het uit en vonden dat niet alleen spaargeld, maar ook verzekeringspremies die we betalen in 'foute' bedrijven worden geïnvesteerd. Een mooie kans om eens te kijken of ik in 2019 de verzekeringen elders kan onderbrengen.

Wie de dagen rondom kerst en oud & nieuw niet alleen als reflectiemomenten ziet, maar zich ook bezint om meer actief te worden, kan de oproep van de nieuwe directeur programma's van PAX omzetten in daden. Ze wijst op Black Lives Matter en de Me Too-beweging en denkt natuurlijk ook aan de acties uit onze eigen PAX-geschiedenis. Klinkt het hoogdrempelig? Wees gerust, soms begint dialoog met koffie- of theedrinken.

Ieder naar zijn maat. Wat voor de ene persoon 'actie' betekent, is voor de ander misschien niet weggelegd. Maar alle kleine beetjes activisme helpen. Zo was Jezus ook niet alle dagen bezig om de geldwisselaars uit de tempel te jagen. Hij was soms juist heel verbindend richting de tollenaars, zoals de belastinginners in de Bijbel worden genoemd. Voor de Syrische Nederlander Mohannad is zijn kerstkind twee jaar geleden geboren. Spelen en praten is alles wat hij wil met zijn dochter. Soms is dat op een bepaald moment ook gewoon genoeg. Ieder naar zijn maat. Vrede, we kunnen allemaal op onze eigen manier ons steentje bijdragen. ♦

Helma Maas

Wil je PAX Magazine cadeau geven aan iemand, laat hem/haar dan mailen naar PAXMagazine@paxvoorvrede.nl. Uitschrijven kan ook door een mail met Uitschrijven PAX Magazine te sturen. Reacties op het blad zijn zeer welkom.

6

'DE ROL VAN DE VREDESBEWEGING VERANDERT'

Miriam Struyk is de nieuwe directeur programma's bij PAX. Met bijna vijftig jaar werkervaring bij de vredesbeweging, kent ze het werk van binnenuit. Wie is Miriam en wat drijft haar?

8

VREDESWEEK, WAT WAS JE MOOI

Meer activiteiten dan ooit: 377 in heel het land waar ruim 80 Ambassades van Vrede gedreven aan werkten. We gaven samen een hartverwarmend signaal van verbinding.

Colofon

PAX Magazine Nummer 4 / Winter 2018

PAX staat voor vrede. Samen met mensen in conflictgebieden en kritische burgers in Nederland werken wij aan een menswaardige en vreedzame samenleving, overal in de wereld.

PAX Magazine verschijnt elk kwartaal en wordt toegezonden aan donateurs, sympathisanten en andere geïnteresseerden.

Redactie Hein Bosman, Madelon Grant, Annemarieke Hollanders, Janneke Juffermans, Frederique Kram, Sabita Ribai en Helma Maas-van der Vaart (eindredactie).

Productie Global Village Media, Amsterdam

Aan dit nummer werkten mee Anne Hertman, Saskia Meijs, Cor Oudes, Anton Quist, Mohannad Sharrouf.

Fotografie o.a. Sjaak Boot, Bob Karhof, Lize Kraan, Bram Muller, Petterik Wiggers en PAX-archief.

Basisvormgeving Het IJzeren Gordijn, Amsterdam

Vormgeving René Mohrmann, Amsterdam

Beeldbewerking Frans Rappange - Scanvisie

Drukkerij Joh. Enschedé Amsterdam

ISSN 2352-300X

PAX

St. Jacobsstraat 12
3511 BS Utrecht
Postbus 19318
3501 DH Utrecht
Tel : 030 - 233 33 46
Fax: 030 - 236 81 99
PAXmagazine@paxvoorvrede.nl
www.paxvoorvrede.nl
IBAN: NL03TRIO 0390 5150 00

PAX Magazine is beschikbaar in braille en gesproken vorm voor mensen met een leesbeperking bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden.

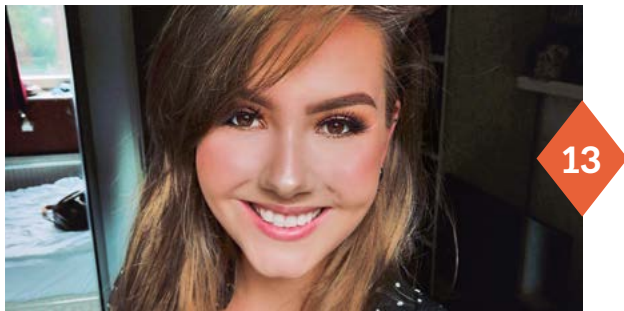

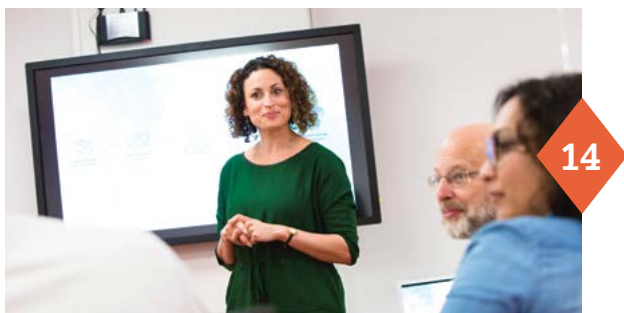
STOP MET INVESTEREN IN DE KERENWAPENINDUSTRIE

Met die boodschap heeft PAX een campagne gelanceerd waarin het ING oproept om duurzamer te investeren. Weet jij eigenlijk waar jouw bank haar geld in investeert?

IK STEUN PAX

Ella Borst: 'Doordat PAX de handen ineen slaat en zij écht actie onderneemt, weet PAX mensen nader tot elkaar te brengen wat verbinding en vrede tot gevolg heeft!'

POLARISATIE IN DE KLAS TEGENGAAN

'Buitenlanders moeten terug naar hun eigen land'. Met zo'n uitspraak van een leerling kan een docent ineens overvallen worden. Hoe ga je hier mee om?

Schreeuwende kinderen

De hete zomer loopt ten einde. Het is donderdag in Jemen, de laatste dag van de zomerschool. De jongens hebben een uitstapje. Ze gaan naar een begraafplaats. Daar kunnen ze op één van de weinige groen begroeide plekken picknicken.

Na afloop reizen ze terug in een bus. Er zijn beelden die vrolijk lachende en druk pratende jongens laten zien. Als de bus bij de drukke markt in Dahyan stopt gebeurt het. De bus wordt geraakt door een luchtaanval van de internationale coalitie onder leiding van Saudi-Arabië. Er vallen 51 doden. Inwoners van de stad, marktkooplieden en 40 kinderen. De jongste is zes, de oudste elf. Van de bus resteert enkel een karkas. Er naast liggen de restanten van de door de VS geleverde Mark 52 bom.

De zoon van Hussein Hussin Tayeb zat in de bus. "Ik was één van de eerste ter plekke. Zodra ik met anderen aankwam besloten we de gewonden te verzorgen want het was chaos. Mensen schreeuwden. Het was beangstigend. Terwijl ik mensen verzorgde tilde ik een lichaam op en zag het gezicht van Ahmed. Ik droeg en omhelsde hem. Het was mijn zoon."

Het is niet de eerste keer dat onschuldige burgers omkomen. Eerder vielen er 120 doden op een markt, 140 doden bij een begrafenis. Elke dag vallen er onschuldige slachtoffers in een oorlog waar stelselmatig oorlogsmisdaden plaatsvinden. "Er is geen enkel bewijs dat partijen in het conflict zich inspannen om burgerslachtoffers te voorkomen" stelde de VN vast.

Toch bleven landen wapens leveren aan Saudi-Arabië. Handelsdelegaties bezochten onverstoord het land. Pas na de moord op journalist Khashoggi in de Saudische ambassade in Istanbul zwelt de kritiek op Saudi-Arabië aan. Waarom kan de moord op een journalist de wereld tegen de agressie van Saudi-Arabië verenigen en niet de dood van Ahmed en al die andere onschuldige burgers in Jemen?

Een verpleegster vergeet die donderdag in Dahyan nooit. Ze maakt zich zorgen over kinderen die overleefden. "Ze hadden geen idee wat hen overkomen was. De ene minuut waren ze in een bus, de andere in een ziekenhuis. Het geluid van schreeuwende kinderen blijf ik horen." ♦

Jan Gruiters, algemeen directeur van PAX

Goed nieuws

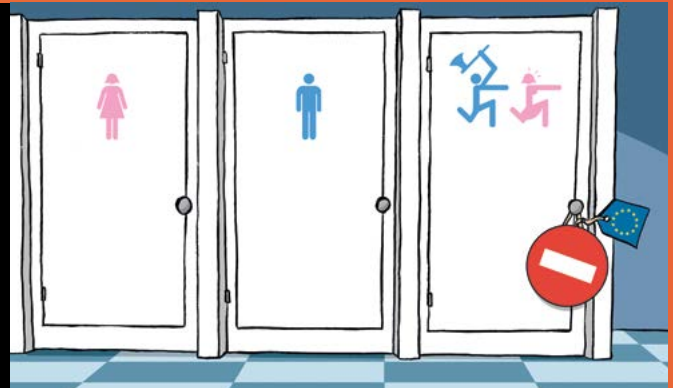
Twee rivaliserende gemeenschappen in Zuid-Soedan, de Nuer en Dinka kunnen het op lokaal niveau weer goed vinden met elkaar. Al jaren woedt er een strijd tussen kopstukken uit de Zuid-Soedanese politiek. De president van het land, een Dinka had ruzie met zijn vice-president, een Nuer. Het mondde uit in een etnisch conflict dat 390.000 mensen het leven kostte. Toch is er goed nieuws.

In het grensgebied van de provincies Lakes en Unity begonnen de gemeenschappen zelf een veelbelovend vredesproces. Daar namen lokale vredescommissies, autoriteiten en chiefs het heft in handen en zetten de jarenlange gewelddadige conflicten hoog op de agenda. Want veehouders werden vaak bestolen en durfden

bepaalde weidegronden niet meer te gebruiken. Vissers konden het water niet meer op, vreemdelingen op doorreis werden vermoord. Dankzij een nieuwe onderzoeksmethode, ontwikkeld door PAX, kregen de leiders van de gemeenschappen beter begrip waarom conflicten oplaaidden. PAX organiseerde met Assistance Mission for Africa en de VN-missie twee opeenvolgende vredesconferenties. Ruim 130 deelnemers uit vier verschillende gemeenschappen uit het grensgebied spraken met elkaar. Vrouwen en jongeren waren goed vertegenwoordigd. De afspraken: recht op bewegingsvrijheid, geroofd vee moet terug, geen wraakmoorden meer. Inmiddels delen de oud-rivalen grasgronden en bloeit de handel weer op. Nu kunnen mensen die sinds 2013 ontheemd zijn geraakt weer terugkeren.

16 dagen kleurt de wereld oranje

16 dagen lang actie tegen geweld tegen vrouwen. Dat is wat de internationale campagne Orange the World beoogt. Het is een campagne die zich vooral via sociale media en de website www.orangetheworld.nl afspeelt. Behalve PAX doet ook de Europese Unie mee om meer publiek te bereiken voor de campagne.

Movies that Matter On Tour

Movies that Matter On Tour brengt festivalfavorieten naar filmtheaters in 17 steden door heel Nederland, altijd in combinatie met een inleiding of naprogramma. In december is de documentaire *The Poetess* te zien. De 43-jarige Hissa Hilal uit Saudi-Arabië verwerft internationale roem wanneer ze als een van de weinige vrouwen meedoet aan een talentenjacht op televisie voor Arabische dichters. Haar poëzie is controversieel: ze bekritiseert extremistische fatwa's en neemt het op voor vrouwenrechten. Million's Poet is een televisieprogramma dat vanuit Abu Dhabi wordt uitgezonden en in de Arabische wereld zeer populair is. Het draait hier niet om de zang- of danskunsten van de deelnemers, zoals bij veel westerse programma's, maar om de dichtkunst. Het zijn vooral mannen die meedoen aan de wedstrijd. Wanneer Hissa het programma voor het eerst op televisie ziet, valt het haar tegen dat er zo weinig noemenswaardige vrouwelijke deelnemers zijn en ze meldt zich aan. Tot haar vreugde wordt ze uitgenodigd om mee te doen en al snel verwerft ze internationale bekendheid met haar kritische gedichten over extremisme en ongelijke behandeling van mannen en vrouwen.

Moviesthatmatter.nl/ontour

Nobelprijs

PAX feliciteert Denis Mukwege en Nadia Murad als imponerende en moedige winnaars van de Nobelprijs voor de Vrede. De toekenning van de Nobelprijs voor de Vrede is een krachtige veroordeling van seksueel geweld en verkrachting van vrouwen als wapen in een oorlog. Een ondersteuning voor alle vrouwen. En een oproep om de daders van seksueel geweld als oorlogswapen ter verantwoording te roepen en te berechten voor hun oorlogsmisdaden. ICAN, met PAX als een van de drijvende krachten, ontving in 2017 de Nobelprijs van de Vrede. Algemeen directeur Jan Gruiters zegt: "We wensen Denis Mukwege en Nadia Murad een onvergetelijke dag toe zoals wij die vorig jaar mochten meemaken." Ieder jaar reikt het Nobelcomité op 10 december de prijs uit in Oslo.

Bellen met Idlib

Ahmed is theatermaker en partner van PAX uit Saraqeb. Het leven voor Ahmed is niet gemakkelijk. Saraqeb ligt in de provincie Idlib in het noordwesten van Syrië en de toekomst voor dit gebied is erg onzeker. Na een periode van dagelijkse bombardementen is het er nu rustiger, maar niemand weet wat gaat komen. De inwoners van Idlib proberen zo goed en zo kwaad als het kan hun dagelijkse leven weer op te pakken. Rusland en Turkije hebben een

gedemilitariseerde zone ingesteld om het Syrische leger en de gewapende rebellen uit elkaar te houden. We bellen een paar keer per week met Ahmed om te horen hoe het met hem en zijn gezin gaat. Voor de mensen in Idlib is het belangrijk dat wij in Nederland horen wat er gebeurt. Het geeft hen het gevoel dat ze niet vergeten worden. Op de PAX blog kun je de hele serie volgen:

blogs.paxvoorvrede.nl

Foto: Bob Karhof

Een gesprek met de nieuwe directeur programma's van PAX

Miriam Struyk: 'De rol van de vredesbeweging verandert'

Eigenwijs was ze. Op haar tiende al bezig met het milieu en vrede. Nu is ze directeur programma's bij PAX. Met Jan Gruiters en Radboud van Delft staat ze aan het roer van de vredesbeweging. Met bijna vijftientig jaar werkervaring bij de vredesbeweging, kent ze het werk van binnenuit. Wie is Miriam en wat drijft haar?

Door Helma Maas

De jaren tachtig waren een periode van grote maatschappelijke betrokkenheid. Thema's als kernwapens, vrouwenemancipatie, racisme en milieu deden al snel intrede in het leven van de kleine Miriam. De eerste demonstratie maakte ze mee met haar moeder. Miriam: "Ik had hele jonge ouders. Geboren in Rotterdam, verhuisden we op mijn 6e naar Zwartewaal, een klein dorp onder de rook van Rotterdam. Ik had een enorme drang om meer van de wereld te zien. Dat calvinistische, iets nuttigs willen doen, zit wel in me." Op haar 17e studeerde ze geschiedenis in Rotterdam. Die studie stelde haar in staat om haar

nieuwsgierigheid te bevredigen en toch genoeg tijd te hebben voor vrijwilligerswerk. "Ik heb acht jaar bij de Kindertelefoon gewerkt, was internationaal actief voor Nivon: van zonnecollectoren in Italië bouwen tot wekenlang bij het Europe Parlement in Straatsburg discussiëren met jongeren uit Oost-Europa over fascisme en racisme."

Vier jaar Balkan

Terwijl ze stage liep bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten leerde ze IKV (het huidige PAX) kennen. "De genocide van Srebrenica was net gebeurd, het was nog volop oorlog in Bosnië, maar IKV

bracht in 1995 mensen uit heel voormalig Joegoslavië bij elkaar in Tuzla. Er kwamen 500 mensen naar die oorlogsstad. Voor Kroaten en Serven was het gevaarlijk, maar vooral emotioneel om te komen. Ik was nog student, woonde in een kraakpand en ik vroeg aan mijn opa en oma of ze mijn reis naar Bosnië wilden betalen. Hun voorwaarde was dat ik er een verhaal over zou houden in hun kerk. En zo begon het."

Ze zou vier jaar in Bosnië en Kosovo wonen en werken om lokale partnerorganisaties te ondersteunen. Ze ontmoette er haar levenspartner, die toen voor IKV werkte.

"Werken in Bosnië gooide mijn theoretische kennis compleet overhoop. Ik dacht altijd: 'Je moet daar zijn waar het het ergste is'. Tuzla daarentegen was al multicultureel.

Ik leerde: het is belangrijk om ook juist die eilandjes van beschaving te ondersteunen waar mensen al wél samenwerken. Die voorzichtige en broze samenwerking heeft erkenning vanuit het buitenland nodig. We koppelden Nederlandse gemeenten en scholen aan Bosnische. Je kunt allerlei theorieën hebben over vredeswerk, maar er simpelweg zijn, mét mensen zijn, daar begint het. De eerste keer dat ik de vrouwen van Srebrenica ontmoette kon ik niet anders dan luisteren. Ik heb heel veel geleerd van mijn Bosnische collega's. Mijn Bosnische baas, een oud-rechter reisde uren met me door het land om niets meer te doen dan in een café te gaan zitten en koffie te drinken. Als vanzelf kwamen er mensen naar hem toe, vaak ook van een andere etniciteit, die wilden praten. Twee weken later zaten we er dan weer, langzamerhand durfden steeds meer mensen ons te benaderen. Vredesopbouw begon met koffie drinken." Na Bosnië werkte ze in Kosovo. Ze pleitte voor ingrijpen, voor bescherming van burgers in Kosovo door inzet van grondtroepen. Maar de NAVO troepen bombardeerden vanaf grote hoogte en maakten zelfs gebruik van clustermunie. Miriam twijfelt nog steeds: "Je moet blijven nadenken en blijven pleiten om burgers te beschermen, maar dat gebeurt uiteraard meestal niet op een manier die je voorstaat."

Diplomatie door burgers

Eenmaal terug in Nederland leerde ze op het Haagse kantoor van IKV de politieke kneepjes van het vak van collega's Mient Jan Faber en Dion van den Berg. Met het samengaan van IKV en Pax Christi in 2006 kreeg Miriam de opdracht om in een internationale coalitie een verbod op clustermunie voor elkaar krijgen. "Ik geloof heel erg in samenwerken. In twee jaar hebben we een goed verdrag voor elkaar gekregen, één waarbij ook de slachtoffers van clustermunie betrokken waren."

PAX maakte naam op het gebied van humanitaire ontwapening - kernwapens, drones, wapenhandel - en is leidend in onderzoek naar investeringen in controversiële of verboden wapens. "Ik ben nauw betrokken bij de internationale campagne voor een verbod op autonome wapens. Deze zogeheten *killer robots* selecteren - zonder betekenisvolle menselijke controle - doelwitten en vallen deze aan. We staan op een kantelpunt in de geschiedenis. Oorlog gaat steeds

Bij het clustermunieverdrag zijn de slachtoffers zelf betrokken.

verder van de mens afstaan en de inzet van geweld wordt makkelijker. Dat heilige geloof in techniek is heel gevaarlijk. Zelfs een oorlog heeft regels."

Nieuw activisme

In haar nieuwe functie als directeur programma's, die ze sinds 1 mei vervult, wil ze nieuw activisme promoten. "In de jaren negentig hadden we nog het idee dat kennis zou leiden tot verandering. Dat is niet zo. Je kunt *live* kijken hoe mensen in Syrië door Assad vermoord worden. *Naming* en *shaming* werkt niet meer. Politieke leiders ontkennen aantijgingen of sterker nog zeggen: 'Wat zou het?' en komen hier mee weg. We leven in een tijd van normvervaging, internationale regels zijn helaas niet meer vanzelfsprekend. Dat mag niet betekenen dat je het dan maar op moet geven om die normen te blijven stellen. Dit vereist dat we als vredesbeweging strategischer moeten

opereren en scherper moeten kijken met wie en namens wie we spreken. Een andere grote vraag voor PAX is hoe je nog vorm kunt geven aan solidariteit en gezamenlijk werken aan politieke oplossingen als het werken in conflictgebieden steeds gevaarlijker wordt. Het is kortom een onzekere tijd, maar ik zie ook kansen. *Black Lives Matter* en de *Me Too*-beweging bewijzen dat burgers nog steeds 'beweging' maken en dat vooral jonge mensen hun invloed doen gelden. Ik was vorig jaar in Oslo bij de Nobelprijzuitreiking aan de *International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* en zag een nieuwe generatie die op haar manier strijdt tegen kernwapens en waar ze voor staan. Ik kon op dat moment alleen maar blij zijn en hoop voelen. Ook in Nederland zie ik nieuwe betrokkenheid. PAX is met haar achterban, haar partnerorganisaties en met tientallen jaren ervaring in vredeswerk goed gepositioneerd. Dat de oorlog in Syrië al zeven jaar duurt, er dagelijks mensen in de Middellandse Zee verdrinken, dat ook binnen Europa autoritair leiderschap toeneemt, heeft van alles te maken met ons.

Miriam bij de Srebrenicaherdenking

Ook wij zullen meer van ons moeten laten horen en zien. Makkelijk zal het niet zijn. We moeten verbinding zoeken én de strijd aangaan. Niet de makkelijkste weg kiezen. Verontwaardiging zonder actie kan betekenisloos worden. Daarom is het nú de tijd om in actie te komen." ♦

Ijsa WAS ERbij EN DOET VERSLAG VAN DE VREDESWEER

Bij de evenementen die PAX (mede)organiseert is PAX-medewerkster Ijsa er altijd bij.

JONGERENONTBIJT

Rotterdamse jongeren werden onder het genot van verse jus d'orange en een croissantje in contact gebracht met bedrijven en mentororganisaties. Tijdens dit ontbijt ging het over de verbinding tussen verschillende mensen in de stad en hoe jongeren een steuntje in de rug kunnen krijgen.

VREDESKRANT BIJ DE TWEDE KAMER

Oud-minister en Tweede Kamerlid voor de PvdA Lilianne Ploumen en Teklit Germazion van de Eritrese orthodoxe kerk poseerden trots met een Vredeskrant. Niemand kon in september om de Vredeskrant heen.

WALKS OF PEACE

De Walk of Peace is een wandeling van en voor vrede. Een wandeling om te ervaren én te laten zien dat we, ondanks verschillen, toch met elkaar op kunnen lopen. De ander is niet langer een vreemde meer, maar iemand waarmee we al wandelend in gesprek raken – en met wie we meer delen dan we dachten. Op 31 plaatsen, waaronder Utrecht, vond een Walk of Peace plaats.

HUTSPOT EN HUMMUS

Filar en Marieke zetten onder andere een Pompoen-Prei-Peace-soep op tafel. "We nodigen mensen van verschillende culturen uit en iedereen neemt wat te eten of te drinken mee. Een gezellige manier om samen te komen en elkaars eten te proeven. We doen dit met kleine groepen zodat iedereen elkaar goed kan leren kennen."

Meer activiteiten dan ooit: **377** in heel het land waar ruim **80** Ambassades van Vrede gedreven aan werkten.

Op **31** plaatsen een Walk of Peace en **45** keer trokken PAX-collega's het land in om te vertellen over het vredeswerk. Naast de cijfers..., we kunnen het succes van de Vredesweek ook samenvatten in een paar simpele woorden: We gaven samen een hartverwarmend signaal van verbinding.

Vredesweek, wat was je mooi

PAX DUIF

PAX heeft de PAX Duif uitgereikt aan tien bijzondere vredesinitiatieven. Tegenover de dagelijkse stroom berichten over oorlog en geweld wil PAX verhalen laten zien van mensen die een verandering teweeg brengen, op grote of juist kleine schaal. Onder de ontvangers van de PAX Duif zijn dit jaar Bright Richards, die in zijn show 'oude en nieuwe Nederlanders' aan elkaar koppelt.

COLLEGE TOUR

Medewerkers van PAX toerden door het land en gaven gastcolleges op hogescholen en universiteiten over hun werk. Vincent Vrijhoef sprak op de Radboud Universiteit over de noodzaak van een interreligieuze dialoog, met voorbeelden uit Irak.

SREBRENICA

In Srebrenica liepen scholieren, studenten, nabestaanden en overlevenden van de genocide, lokale politici en de Nederlandse Ambassadeur, gezamenlijk een Walk of Peace. Vanuit Nederland zijn vijf vredesduifjes overhandigd aan een lokale partner van PAX, Sara Srebrenica, en vertegenwoordigers van drie generaties. Daarna lieten de deelnemers ballonnen met vredesboodschappen op.

Hoe de Nederlandse financiële sector mondiale wapenhandel faciliteert

Door Saskia Meijs

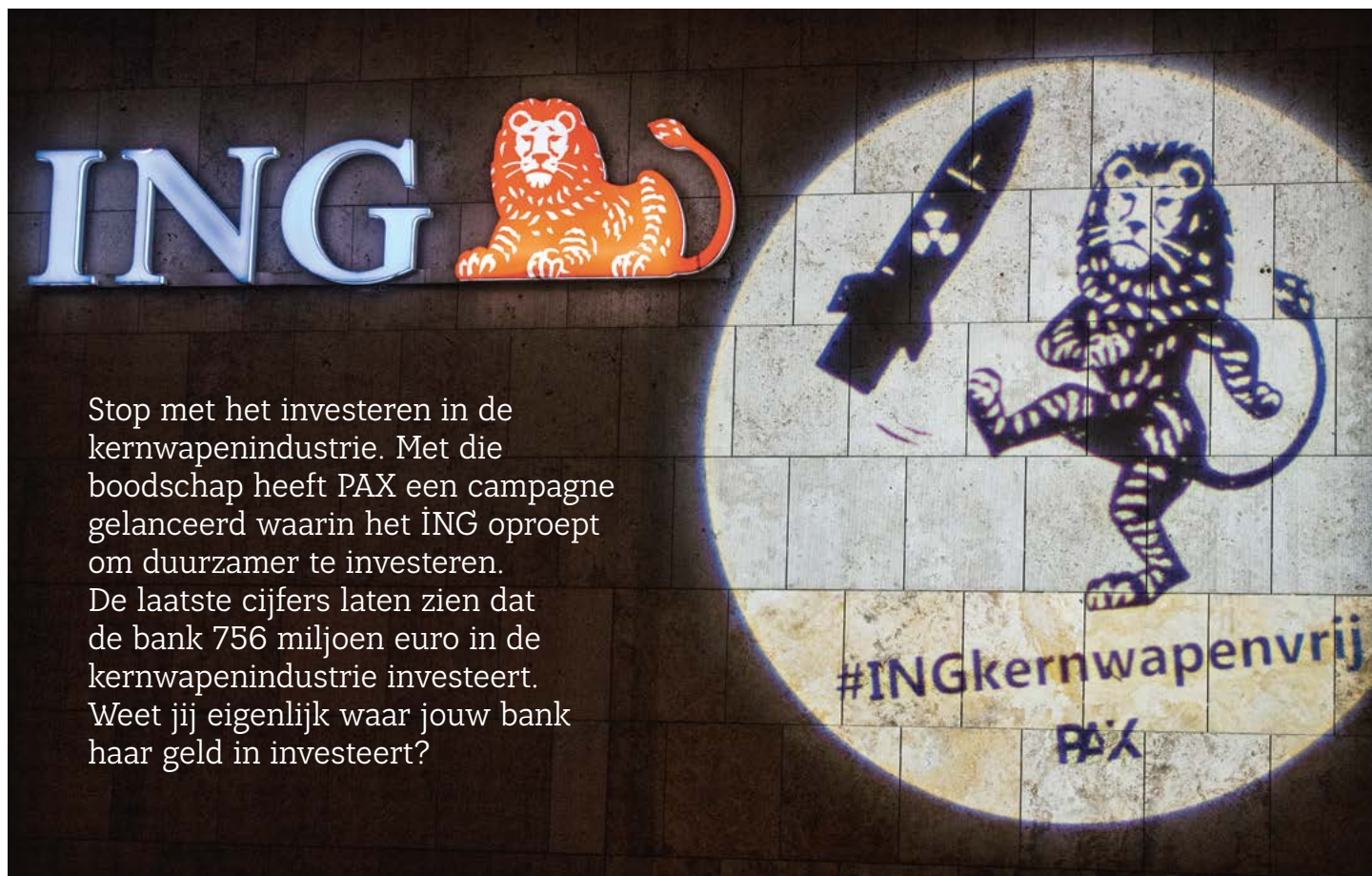

Foto: Martin van Dijk

Terwijl ik me voor dit artikel verdiep in de investeringen van banken zie ik mijn portemonnee op bureau liggen, met een oranje betaalpas van de ING erin. Ik was me er eerder nooit heel erg bewust van wat er met mijn geld gebeurde, totdat ik in september als stagiaire begon bij PAX. Sindsdien ben ik me meer gaan verdiepen in de investeringen van banken. Ik bladerde enkele rapporten door van PAX en schrok van de bedragen die geïnvesteerd worden in de wapenindustrie, nu is mijn geld daar natuurlijk maar een fractie van, maar het blijft mijn geld dat gebruikt wordt. Ook bekeek ik de scores op de Eerlijke Bankwijzer, en schrok opnieuw: veel

banken nemen het blijkbaar niet zo nauw met zaken die ik heel belangrijk vind: gendergelijkheid, klimaatverandering en dus ook wapenhandel. 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen' is een hippe term om een bedrijf mee te profileren, maar zonder actie is het slechts een loze slogan.

Mooie woorden maar weinig daden

Hoewel er weinig internationale verdragen en nationale wetten zijn die banken aanspreken op hun investeringen in de wapenhandel, ontstaat er toch langzaam een beleidsverandering. Nadat PAX samen met andere organisaties jarenlang heeft

gepleit tegen deze onacceptabele investeringen zijn er nu steeds meer financiële instellingen die de investeringen aan banden leggen. “Maar een beleidsaanpassing alleen is niet genoeg, uiteindelijk draait het om de praktijk van verantwoord investeren”, aldus Cor Oudes, programmaleider Eerlijke Geldwijzer bij PAX. “ING erkent bijvoorbeeld in haar beleid dat kernwapens inhumain zijn, maar investeert nog wel in bedrijven die kernwapens maken.” Uit onderzoek van Motivaction blijkt dat 9 van de 10 klanten van ING niet weten dat de bank investeert in kernwapenproducenten. Tegelijkertijd is driekwart van hun klanten daar op tegen, tijd dus dat ING daar naar handelt. De klant is koning, toch?

Wrang dat juist levensverzekeraars in oorlog investeren

Beleg in duurzaamheid, niet in oorlog

Met het spaargeld en de premies die klanten betalen, want ook verzekeraars beleggen delen van het geld dat ze binnen krijgen, kan veel goeds gedaan worden. Stel je voor, als die miljarden in duurzame projecten worden gepompt. Maar wat blijkt, indirect zijn Nederlandse financiële instellingen betrokken bij een van de ergste huidige humanitaire rampen van de wereld. Uit onderzoek van de Eerlijke Verzekeringswijzer bleek dat zes levensverzekeraars, Aegon, Allianz (AllSecur), APG (Loyalis), Legal and General, Generali en Nationale Nederlanden samen ruim 3,6 miljard euro investeerden in grote wapenleveranciers. Die leverden militair materiaal aan Saudi-Arabië, dat militair ingrijpt in Jemen. Saudi-Arabië leidt de internationale coalitie die het

De Eerlijke Geldwijzer

In de Eerlijke Geldwijzer werkt PAX samen met andere organisaties om investeringen van zowel banken als verzekeraars onder de loep te nemen. Er wordt gekeken naar beleid en de praktijk van de financiële instellingen. Het doel is dat banken en verzekeraars met elkaar gaan concurreren om beter maatschappelijk verantwoord te ondernemen. En hun invloed gebruiken om bedrijven en overheden te verduurzamen. PAX vindt dat consumenten moeten kunnen weten waar hun geld in geïnvesteerd wordt. PAX onderzoekt jaarlijks de investeringen in kernwapenproducenten en brengt daarover het rapport *Don't bank on the Bomb* uit.

regime ondersteunt in de burgeroorlog die woedt in het straatarme land. Met in het Westen aangeschafte wapens bombarderen Saudi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten grote delen van Jemen. Mede daardoor dreigt er nu een hongersnood voor veertien miljoen Jemenieten. Wrang dat juist levensverzekeraars hier indirect aan bijdragen. Mensenrechtenorganisaties en de

Protestcartoon in Jemen waar voedsel en medicijnen veel mensen niet kunnen bereiken Foto: Murad Subay

VN hebben al vaak alarm geslagen over de mensenrechtenschendingen die Saudi-Arabië begaat. Ondertussen blijven Nederlandse banken en verzekeraars gewoon investeren in de wapenindustrie met geld van ‘gewone mensen’ zoals ik. Ik raad je aan eens naar de website van de Eerlijke Geldwijzer, te gaan. Dan ontdek je ook welke financiële instellingen wél maatschappelijk verantwoord ondernemen. Want ja, het kan anders. Het kan beter. ♦

Wat kun jij doen? Twee opties

Klacht indienen

Het is duidelijk dat de Nederlandse financiële sector meer moet doen om in de praktijk rekening te houden met mensenrechten. Wil je actie ondernemen tegen onacceptabele investeringen? Dat kan door een klacht in te dienen en jouw bank of verzekeraar te laten weten dat het anders moet. Ga naar eerlijkegeldwijzer.nl, klik op de pagina van de Bankwijzer en de tab Kom in Actie.

Overstappen van bank

1. Meld je als klant aan bij de nieuwe bank en vraag de gratis overstapservice aan.
2. Jouw nieuwe bank stuurt jou een nieuw rekeningnummer toe.
3. Je nieuwe bank zorgt er voor dat alle bij- en afschrijvingen automatisch worden doorgezet van je oude naar je nieuwe rekening. Op jouw rekeningoverzichten zie je welke betalingen zijn doorgezet.

Lieve Miral,

Ik hoop dat je deze brief krijgt en leest wanneer je de beste momenten van je leven meemaakt. Ik hoop dat alles goed met je gaat en het leven al haar lachende gezicht heeft laten zien.

Ik heb meer dan tien keer geprobeerd om deze brief voor jou af te schrijven. Ik wil je vertellen hoe blij ik was toen jij geboren werd op 4 december 2016 om 10:46. Ik was de gelukkigste man op de wereld en dat ben ik nog steeds. Mimi is je bijnaam (ik hoop dat je dat leuk vindt). Je moeder Bouthania kwam op deze naam en ik vond het ook leuk, dus werd je Miral genoemd!

Bouthania zegt altijd dat ik te soft ben voor jou en dat ik strenger moet worden, maar dat kan ik niet. Ze is een moeder en ze wil natuurlijk het allerbeste voor jou.

Mijn dochter Mimi! Voor ons als vaders is het liefde op het eerste gezicht wanneer wij onze dochters zien.

Ik ben 41 jaar geleden geboren en opgevoed door oudere generaties. Misschien zul jij ooit op een dag zeggen dat ik een ondernemende vader ben en dat ik me bemoei met jouw persoonlijke leven. Misschien zeg je dat je leven een stuk leuker zou zijn zonder mij. Als je dat moment ooit bereikt wil ik je laten weten dat ik hetzelfde heb gezegd over mijn ouders. En het duurde jaren om te ontdekken dat zij de enige twee mensen op deze wereld zijn die er alles aan doen om mij veilig en gelukkig te houden!

Ik heb inmiddels tranen in mijn ogen gekregen maar dat zal me niet tegenhouden. In de eerste drie maanden van jouw leven heb ik je luiers elke drie uur verschoond. Dat deed ik met plezier. Sommige nachten kon ik niet slapen omdat ik bang was dat jij misschien iets nodig had. Niet alleen ik heb dat gedaan, bijna alle vaders en moeders in de wereld doen dat.

Mijn Mimi, de wereld gaat zo snel en wat wij hebben geleerd is misschien anders dan wat jij zal leren. De manier waarop wij dingen doen en hoe wij praten is misschien anders dan jouw manier. Maar ik wil dat je weet dat alles wat ik hoop is dat ik mag zien hoe jij opgroeit. Met jou spelen en praten is alles wat ik wil. In de toekomst hoop ik in de eerste plaats jouw vader te zijn en misschien een goede vriend, daar ga ik mijn best voor doen.

Ik zal altijd van je houden en ik zal er altijd voor je zijn.

Mohannad Sharrouf

Mohannad Sharrouf schreef een brief aan zijn dochter. Hij vluchtte in 2011 uit Syrië omdat hij gevaar liep. Zijn vriendin bleef achter tot hij een goede plek voor hen zou vinden. Het duurde tot 2014 voor hij in Nederland aankwam. Hij trotseerde een gevaarlijke tocht door de woestijn in Libië en maakte de boottocht over de Middellandse Zee. Dat deze brief aan zijn dochter ook ons mag inspireren met Kerst, in het nieuwe jaar met nieuwe kansen voor nieuwe generaties, voor nieuwe Nederlanders, voor iedereen.

Ik steun PAX

Naam: Ella Borst

Leeftijd: 23 jaar

Burgerlijke staat: ongehuwd

Woont in: Amsterdam

Betrokken bij PAX sinds: februari 2018

Hoe ben je bij PAX betrokken geraakt?

In februari dit jaar zocht ik samen met Laurette Blankhorst en Donna van den Muijsenberg een organisatie voor onze afstudeeropdracht aan de Hogeschool Amsterdam. Alle drie hadden wij direct een goede klik met PAX, en we hebben onze periode daar als erg leuk en leerzaam ervaren! We hebben er ook op school een hoog cijfer voor gekregen.

Waarom steun je PAX nu?

PAX spreekt mij als organisatie erg aan vanwege het ontzettend waardevolle werk dat zij verricht in conflictgebieden over de hele wereld. Ook in Nederland brengt PAX mensen bij elkaar. We onderzochten hoe PAX jongvolwassenen beter kan betrekken, bijvoorbeeld tijdens de Vredesweek. Uit ons onderzoek kwam naar voren dat veel Nederlandse jongeren zich heus willen inzetten voor het bevorderen van vrede, maar door de gehaaste en snelle maatschappij hier vaak niet echt aan toekomen. Wij hebben PAX een aantal aanbevelingen meegegeven die direct toepasbaar zijn. Vaker gebruikmaken van sociale media kanalen is daar een voorbeeld van.

Ben je zelf actief voor vrede?

Ik volg het nieuws door veel te lezen over wat er zich allemaal afspeelt in onze wereld, en soms voel ik me daardoor machteloos als individu. Ik ben me bewust van mijn eigen positie in de wereld en realiseer me dat de vrijheid en vrede die ik ervaar voor een heleboel andere mensen niet vanzelfsprekend is. Regelmatig ga ik in gesprek met mensen in mijn omgeving over problemen wereldwijd, soms maakt dat veel los. Door met elkaar open te spreken over soms lastige onderwerpen, leren we van elkaar en houden we elkaar scherp.

Wat verwacht je van het werk van PAX in de toekomst?

Ik verwacht dat PAX in de toekomst samen met betrokken activisten en organisaties mooie en waardevolle projecten zal blijven uitvoeren om vrede te bevorderen. Ik hoop dat meer jongvolwassenen hun steentje bijdragen. Doordat PAX de handen ineen slaat en zij écht actie onderneemt, weet PAX mensen nader tot elkaar te brengen wat verbinding en vrede tot gevolg heeft! ♦

Nalatenschappen

Als betrokken lezer weet je als geen ander waar PAX voor staat: vrede, veiligheid en ontwapening wereldwijd. Met jouw hulp helpen we strijdende partijen op zoek te gaan naar de dialoog door te werken aan wederzijds begrip en respect. Samen zetten we ons in om een einde te maken aan gewapend geweld en onderdrukking. Wat ons verbindt is de persoonlijke inzet van mensen. Of je ons nu steunt als lid of donateur of actie voert via je eigen kerk, parochie of organisatie, samen vormen wij het hart van de vredesbeweging. Vroeger, nu en ook in de toekomst.

Om actief te kunnen blijven, hebben we ook financiële steun nodig. Is het daarom geen mooie gedachte om ons werk te kunnen blijven steunen?

Dat kan, door ons in het testament op te nemen. Zo kun je via je nalatenschap bijdragen aan het vredeswerk van de toekomst. Als je de antwoordkaart invult, sturen we de brochure 'nalaten voor vrede' toe. Je kunt ook bellen met **Sabita Rjbai via 030-2333346**.

Polarisatie in de klas tegengaan

'Buitenlanders moeten terug naar hun eigen land'. Met zo'n uitspraak van een leerling kan een docent ineens overvallen worden. Hoe ga je hier als docent mee om? Docenten (in spe) krijgen instrumenten aangereikt om maatschappelijke thema's bespreekbaar te maken. Denk hierbij aan thema's als vluchtelingen, homoseksualiteit en islamofobie.

Door Saskia Meijs

Een stuk of 25 tweedejaarsstudenten aan de Lerarenopleiding Nederlands zitten in een kring tijdens een training op de Hogeschool van Rotterdam. Het gaat om de docententraining van het project Verhaal van een vluchteling waarin PAX en Critical Mass samenwerken. Verhaal van een vluchteling is mogelijk gemaakt dankzij een extra bijdrage van de Postcode Loterij. Marianne Scheeper, de trainer, begint met een ongebruikelijke vraag: "Waarom wil je hier niet zijn?" Tja, sommigen zouden liever aan school werken, sommigen moesten meteen door naar hun werk en anderen zouden liever slapen. Weer een ander zegt: "Ik wil hier eigenlijk graag zijn. Zolang het gezellig blijft." Het idee achter de vraag is dat de weerstand wordt gemeten, legt Marianne uit, en door het zo te benoemen, vloeit de weerstand weg. Nu kunnen ze echt aan de slag. Een inventarisatieronde volgt: "Van welke uitspraken schrik je?". Een van de docenten in spe noemt een voorbeeld dat hij heeft meegemaakt tijdens zijn stage: "Alle homo's zijn net wijven, dat heb ik gezien op tv."

Vredeswerk in Nederland

Bevordering van dialoog, wederzijds begrip en geen directe oordeelsvorming zijn volgens PAX noodzakelijk voor een inclusieve Nederlandse samenleving. Zo past deze training in het bredere plaatje van het vredeswerk in Nederland. "Het is belangrijk dat docenten lastige onderwerpen bespreken met de jeugd", zegt Eshara Kohli van PAX. "Als een docent een discussie in de klas weet te depolariseren, is dat wat leerlingen meenemen naar buiten, naar de rest van de school, hun wijk en vriendengroep. Docenten kunnen dus een belangrijke rol vervullen in het depolariseren en het bevorderen van de sociale cohesie."

"Bespreek lastige onderwerpen maar begrensd de reacties"

Het stille midden

Terug bij de training. Moet een docent beide tegenpolen aan het woord laten? Volgens de filosoof Bart Brandsma is dit een misvatting en geeft het juist brandstof aan de discussie tussen de scholieren omdat het de tegenstelling versterkt. Beter is het om je te richten op het 'stille midden', door bijvoorbeeld de rest van de klas erbij te betrekken. Daarnaast is het volgens onderwijsadviseur Leon Meijs belangrijk om te begrenzen en uit te nodigen, dus het gesprek aan te gaan. Laat duidelijk merken wat je wel en niet accepteert, maar hou het bij jezelf, stelt hij.

Tijd voor de praktijk. De toekomstige docenten worden in groepjes opgedeeld, ze bedenken een moeilijke stelling om mee te oefenen. Er volgt een oefening in gesprekstechnieken met actrice Sophie die

Trainster Oulfa Rouached bij een training eerder dit jaar Foto: Bram Muller

een dwarse leerling speelt. Een van de stellingen is 'De kinderen in mijn klas mogen heus wel blijven, maar hun ouders, die moeten gewoon terug naar hun eigen land'. Een andere hypothetische situatie die aan bod komt is wanneer er over een meisje wordt gezegd 'Zij is echt een hoer'. Er ontstaat een spel van te veel ruimte geven, en juist te streng reageren. Een van de toekomstige docenten die tegenover Sophie komt te staan had als aanpak om eerst de leerling zelf tot het inzicht te laten komen dat dit soort uitspraken onacceptabel is, maar hierdoor voelt Sophie zich juist uitgedaagd. Samen werken ze toe naar wat nu het beste is om te doen: ruimte geven, maar ook afbakening.

Burgerschapsonderwijs

Onderwijsminister Arie Slob hecht veel waarde aan aandacht voor burgerschap in het onderwijs en heeft dit jaar een wetsvoorstel ingediend om de wet voor burgerschapsonderwijs concreter te maken. Hierin komt het belang van training in waarden voor leerlingen naar voren. In Nederland zijn dit volgens de overheid: respect hebben voor elkaar, voor de democratie en de rechtstaat en voor de vrijheden die iedereen heeft. Burgerschapsonderwijs blijft nu nog vaak liggen, vanwege de hoge werkdruk van docenten. "Onze training is een goed voorbeeld van hoe scholen en docenten zich kunnen professionaliseren op dit vlak", zegt Iris Ruijs, projectleider bij PAX. Naast de docententraining biedt Verhaal van een vluchteling ontmoetingen met Syrische gastsprekers op scholen aan. Om zo leerlingen te laten ervaren wat het betekent om voor geweld te moeten vluchten. Welke moeilijke keuzes mensen in een oorlog moeten maken. En hoe verschillend - en toch ook vergelijkbaar - de verhalen van vluchtelingen zijn. ♦

Verhaal van een vluchteling is een project van PAX en Critical Mass en wordt gesteund door de Nationale Postcode Loterij. Bedankt aan alle deelnemers die het mogelijk maken dat meer dan 1300 docenten deze training kunnen volgen!

Op reis met...

Nihad A. Shamsaldin

Nu hij net vader is geworden, reist hij iets minder. Maar de rolkoffer van Nihad heeft veel vliegtuigen gezien. Sinds 2016 werkt hij voor PAX in Irak. Zijn belangrijkste taken: monitoring en evaluatie van de vredesprojecten die PAX met lokale partners uitvoert. Nihad vertegenwoordigt PAX in de meeste vergaderingen, workshops en trainingen in Irak.

Nihad: "Ik heb tot mijn 17e in Mosul gewoond, maar iedere zomer logeerde ik drie maanden in het huis van mijn oma in Duhok, een kleine, rustige stad. Door Saddam Hussein was mijn familie ooit naar Mosul verplaatst. Een jaar na het begin van de oorlog waarbij de coalitietroepen Saddam hadden verdreven, moesten ook wij weg uit Mosul. Ik kreeg dreigbrieven omdat mijn broers en ik met Amerikaanse soldaten omgingen. Ik was vertaler. Ik wilde mijn land bevrijden van de terroristen van Al-Qaida, nu ISIS. Al snel besepte ik dat de Amerikanen weinig visie hadden op wat er moest gebeuren ná het conflict en daar denkt PAX wel over na.

Wees een verbinder

Vredesopbouw is een langdurig proces waarbij het vooral om vertrouwen gaat. Het is heel moeilijk te meten, maar veranderingen bereik je niet zo maar. Ze zijn niet altijd één op één toe te schrijven aan jouw vredeswerk. Je moet het meer als je roeping zien en bereid zijn om met iedereen samen te werken. Je moet een echte verbinder zijn.

Voor het dagelijkse werk voor PAX neem ik meestal goedkope deeltaxi's, maar als de Nederlandse collega's hier zijn gebruik ik mijn eigen auto. Als ik naar Bagdad moet, dat komt niet vaak voor, dan neem ik het vliegtuig. Omdat we ook veel trainingen, workshops en vergaderingen buiten Irak organiseren, vlieg ik naar landen in de regio. En soms ben ik in Nederland voor overleg. Om te ontspannen ga ik graag op vakantie en dan reis ik naar het zuiden van Turkije, waar veel strand en zon is.

Mijn volgende reis zal in de laatste week van januari naar Utrecht zijn om aan teamdagen van het Midden-Oosten team van PAX deel te nemen. Ik kan niet wachten om het mooie Holland in de winter te zien! Van daaruit kan ik misschien een paar dagen naar mijn oom in Zweden gaan voor ik weer terugga naar Irak." ♦

Door: Helma Maas

Paspoort

Naam: Nihad Abdullah Shamsaldin

Leeftijd: 32 jaar

Burg.staat: getrouwd en één dochter genaamd Aska

Nationaliteit: Irakees

Geboorteplaats: Mosul

Woonplaats: Duhok (Irak)

Heeft gewoond in: Mosul en Duhok (Irak), Sheffield, Exeter, Londen, Huddersfield (Engeland)

Reist met: rolkoffer en rugzak

Neemt altijd mee: MacBook, telefoonlader, ID's

Onafscheidelijke reisgenoot:

Amerikaanse sitcom Kevin Can Wait op mijn Macbook